

Terra de caimans - Karen Russell

L'any 2012 el jurat no va atorgar el premi Pulitzer de ficció. No va pas ser per manca d'originals, sinó perquè no es van posar d'acord entre les tres novel·les finalistes, una de les quals havia estat escrita per una noia que tan sols havia publicat dos llibres: un recull de relats i la novel·la finalista *Terra de caimans*, publicada per l'editorial catalana més jove, Edicions del Periscopi. L'autora, Karen Russell, va néixer a Miami, Florida, l'any 1981.

Amb el pas dels anys he acabat descobrint què és el que demano a un llibre: una barreja personal de tradició i innovació. Trobo tan il·legibles els llibres dels qui es pensen que són els primers escriptors del món -i que, per tant, poden prescindir de tots els que els han precedit-, com els dels que assumeixen que no tenen res a dir i es limiten a combinar o a apropiarse del que ja ha estat inventat. Per escriure un llibre no es pot ser massa arrogant, però tampoc massa humil. És en aquest sentit que *Terra de caimans* és una bona novel·la.

Karen Russell escriu amb ofici, sense perdre el control, igual com René Magritte pintava al menjador de casa seva sense que cap gota de pintura caigués sobre la catifa. *Terra de caimans* parla d'un món desconegut, d'uns personatges pròxims però radicalment nous, que es relacionen entre si d'una manera imprevisible i tanmateix satisfactòria, amb una lògica pròpia i versemblant i dosis raonables d'una fantasia que no s'oposa a la realitat sinó que la complementa i la fa visible. *Terra de caimans* és, en una paraula, una novel·la diferent. Però la diferència no és capriciosa ni incomprendible, sinó establerta a partir d'uns límits que l'autora ha sabut estirar delicadament sense transgredir-los -ni tan sols trepitjar-los.

Els protagonistes són els cinc membres d'una família que regenten Swamplàndia, un parc temàtic de caimans situat en una illa pantanosa del golf de Florida. Viuen, doncs, en un aïllament material i metafòric. Ni tan sols depenen del passat, ja que els pares s'han reinventat com a membres de la tribu Bigtree. La mare lluita amb els caimans davant els turistes mentre el pare anuncia el número des dels altaveus i els tres fills cobren entrades, venen gelats, netegen el museu i tenen cura dels caimans.

El Món de la Foscor

En aquest món autosuficient, la infantesa dura més que en contacte amb el que la família Bigtree anomena “terra ferma”. Els més joves de l’illa no es relacionen amb ningú de manera continuada tret dels altres membres de la família. Els únics contactes amb l’exterior són els visitants fugaçs i els llibres que agafen en préstec del vaixell-biblioteca abandonat. Però la situació canvia quan la mare es mor. Poc després s’obre un altre parc temàtic no gaire lluny, el Món de la Foscor, i les visites a Swamplàndia cauen en picat. Els esdeveniments es precipiten: el germà gran, Kiwi, abandona l’illa per buscar feina, i el pare se’n va en viatge de negocis. Tots dos pensen que les dues nenes, de tretze i setze anys, no estaran soles gaire temps. Però pensar no és pas la seva especialitat: “En Kiwi i el seu pare de vegades es podien trobar a la intersecció de les seves dues ires, com veïns que s’acostessin al filferro espinós d’una tanca”.

La germana gran, Osceola, té el poder de contactar amb esperits. Després d’un seguit d’entrevistes i trobades secretes, deixa una nota explicant que se’n va a l’inframón a casar-se amb el seu estimat. L’altra germana, Ava, troba un Home Ocell i surten a la recerca de la germana gran, que es dirigeix a la part pantanosa de l’illa. “Ningú pot anar a l’infern sense ajuda, noia”, li diu l’Home Ocell, que no és precisament Virgili. Mentrestant, Kiwi troba feina al Món de la Foscor, i pren contacte amb el que, per resumir, podríem anomenar la realitat: amics sospitosos, noies histèriques, mestres impersonals, capataços despietats, i també aquella curiosíssima unitat de canvi: els diners.

A partir d’aquest moment, s’alternen els capítols dedicats a Kiwi i a Ava. Ell s’endinsa en el Món de la Foscor per guanyar diners, ella a l’inframón per trobar la seva germana. Com que el relat assumeix els seus punts de vista, desconeixem com és de debò la realitat que els envolta, així com ignorem què fan mentrestant el pare i la germana Osceola. Hem llegit més de dues-centes pàgines, som a la meitat de la novel·la i encara no sabem si és còmica o dramàtica. El que sabem, però, és que tots aquests elements pintorescos que podrien evitar que un llibre prescindible ens caigués de les mans serveixen per construir una obra sòlida, plena d’escenes memorables.

L’illa amb indis, caimans i nens perduts ens recorda l’Illa de Mai Més, mentre que la metaforització dels espais ens fa venir al cap *L’illa anàloga*, de René Daumal. El punt de vista infantil davant les amenaces -la barreja entre joc i agressió- són semblants a les de *Huracà a Jamaica*, de Richard Hughes. Tots tres són llibres iniciàtics i recomanables, els amics i parents que qualsevol novel·la voldria tenir. Insistim-hi:

Terra de caimans no n'és deutora, però citar-ne els títols pot servir perquè ens adonem de les particularitats del to.

Un bell simulacre

“Els de la terra ferma viuen com coberts dins de calaixos”, diuen els habitants de l'illa. Però quan surten de Swamplàndia se senten perduts, i llavors els coberts passen a ser necessaris. Fins i tot a l'illa, ja que, una vegada trencat l'equilibri familiar –i esgotats els queviures-, les dues germanes estan en perill. Per un atzar feliç, Kiwi progressa en el Món de la Foscor i aprèn a pilotar un hidroavió. El lector, llavors, comença a tenir expectatives d'una retrobada providencial a l'illa. Però Karen Russell no és James Barrie: al segle XXI; quan el somni s'acaba, comença el malson. Els tres germans hauran de descobrir que el món de la terra ferma és encara pitjor del que es pensaven, i també que ja no estan segurs a l'illa, aquell bell simulacre on havien crescut.

Terra de caimans (el títol original és *Swamplandia: A Novel*) és, entre altres coses, una indagació sobre els pares, sobre com es construeixen els fills, i sobre com els fills s'han de resituar quan els pares no hi són. És, també, una crònica de diferents viatges a l'infern, dels quals els sobrevivents surten transformats, però no del tot. Al capdavant, a la terra ferma tan sols es tracta d'aprendre a dissimular. Però *Terra de caimans* és també una exhibició d'humor, compassió i saviesa narrativa. Karen Russell excel·leix en els diàlegs, en la tensió, en una mitologia personal que barreja la llacuna Estígia i el Mississipí de Huckleberry Finn, en una barreja de mons a la mateixa frase: “Caimans! Nits estrellades! És com si es trobessin Van Gogh i Rambo.”

Tot és lloable en aquest primer volum d'Edicions del Periscopi: la novel·la, la traducció i també el disseny, amb una coberta peculiar i unes primeres pàgines que inclouen citacions sobre el llibre, una pràctica gens habitual en el nostre àmbit editorial. És en aquestes citacions on descobrim que *Terra de caimans* ha estat seleccionat com un dels deu llibres del'any per *The New York Times*, i que l'autora apareix a la llista dels “millors novel·listes americans joves” que elabora la revista *Granta*. Així és com comença Edicions del Periscopi: amb risc, però també amb garanties.